



LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDŲ PRIEŠ VILNIAUS PATAISOS NAMUS

2022 m. rugpjūčio 9 d. Nr. 4D-2022/1-602/685
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė 2022 m. gegužės 20 d. ir 2022 m. birželio 6 d. gavo X (toliau vadinama – Pareiškėjas) skundus dėl Vilniaus pataisos namų (toliau vadinama ir – Vilniaus PN) pareigūnų veiksmų (neveikimo), Pareiškėjui pateiktuose atsakymuose galimai netinkamai nurodžius raštų apskundimo tvarką (toliau vadinama – Skundai).

2. Skunduose nurodoma:

2.1. „Iš Vilniaus pataisos namų gavau eilę raštų, kuriuose nėra pateiktos pakankamos apskundimui informacijos, tai yra nurodyti apskundimų įstaigų adresai. Dėl šios informacijos nepateikimo yra sutrukdyta mano teisė apskusti atsakymus į mano prašymus (skundus)“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta);

2.2. „Nutarime [Vilniaus PN direktoriaus nutarimas dėl nuteistojo nubaudimo] buvo nurodyta nuobauda apskusti pagal LR BVK 183 str., bet nutarime nebuvo nurodytas adresas tikslus, tai yra įstaigos buveinė, kur turiu kreiptis su skundu. Taip aš negalėjau pateikti skundo, nes tuo metu nežinojau ir neturėjau įstaigos adreso tikslaus, tai yra buveinės dėl šių aplinkybių praleidau terminą apskusti man skirtą nuobaudą, taip buvo suvaržyta mano teisė skusti pareigūnų veiksmus.“

3. Pareiškėjas prašo išsiaiškinti Skunduose išdėstytas aplinkybes.

TYRIMAS IR IŠVADOS

Tyrimui reikšmingos aplinkybės

4. Seimo kontrolierė 2022-06-16 raštu Nr. 4D-2022/1-685/3D-1409 kreipėsi į Vilniaus PN, prašydama paaiškinti Skunduose nurodytas aplinkybes.

2022-06-29 buvo gautas Vilniaus PN atsakymas Nr. 9-4107, kuriame pateikta toliau nurodyta informacija:

4.1. „Nuteistasis X nei žodžiu, nei raštu nesikreipė į Vilnius PN darbuotojus dėl Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos adreso sužinojimo. Pažymėtina, kad įstaigoje laikomi asmenys neretai žodžiu kreipiasi į darbuotojus dėl valstybės ir savivaldybių įstaigų, nevyriausybinių ir kitų organizacijų kontaktinės informacijos. Minėta informacija teikiama iš karto arba ne vėliau kaip artimiausią įstaigos darbo dieną, nepažeidžiant nuteistųjų ar įstaigos interesų.“

4.2. „Patikrinus turimą informaciją nustatyta, kad nuteistasis X nesiuntė 2021 m. laiškų Kalėjimų departamentui prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos.

Papildomai informuojame, kad Vilniaus PN laikomiems asmenims yra sudaryta galimybė

naudotis riboto interneto prieiga. Sudarant galimybę naudotis riboto interneto prieiga siekiama pagerinti suimtųjų ir nuteistųjų galimybes susipažinti su galiojančiais teisės aktais, valstybės institucijų kompetencija ir darbu, praplėsti suimtųjų ir nuteistųjų akiratį, sudaryti galimybes efektyviau ginti savo teises ir sąmoningai vykdyti pareigas, ugdyti suimtųjų ir nuteistųjų pilietiškumą bei teisinę sąmonę, mažinti neigiamą izoliacijos įtaką ir gauti reikiamą informaciją. Naudodamiesi riboto interneto prieiga, nuteistieji ir suimtieji turi galimybę lankytis valstybės institucijų internetinėse svetainėse, tarp jų Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos internetinėje svetainėje. Informuojame, kad patikrinus 2021 m. Nuteistųjų naudojimosi riboto interneto prieiga žurnalą buvo nustatyta, kad nuteistasis X 2021 m. rugsėjo mėnesį naudojo riboto interneto prieiga tris kartus: rugsėjo 9 d. (30 min.), 16 d. (30 min) ir 28 d. (30 min.). Atsižvelgiant į tai, manytina, kad nuteistasis galėjo rasti Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos adresą. Atkreipiamas Jūsų dėmesys į tai, kad nuteistasis X iki 2021-09-03, t.y. iki jo perkėlimo į drausmės grupę, laisvės atėmimo bausmę atlikinėjo paprastojoje grupėje bendrabučio tipo patalpose. Todėl gauti valstybės ir savivaldybių įstaigų, nevyriausybių ir kitų organizacijų kontaktinę informaciją jis galėjo kreipdamasis į pareigūnus, kurių kabinetai yra įrengti tame pačiame gyvenamojo korpuso aukšte, kuriame laisvės atėmimo bausmę atlikinėjo nuteistasis. Taip pat pasinaudodamas riboto interneto prieiga.“

Prie rašto Vilniaus PN pateikė: 2021 m. liepos 28 d. Vilniaus PN direktoriaus nutarimo Nr. 28-184 „Dėl nuteistojo nubaudimo“, Vilniaus PN direktoriaus 2021 rugsėjo 3 d. įsakymo Nr. 7-327 „Dėl nuteistojo perkėlimo į drausmės grupę“, „Nuteistųjų naudojimosi riboto interneto prieiga žurnalo“ kopijas.

Tyrimui reikšmingos teisės aktų nuostatos

5. Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso (toliau vadinama ir – BVK):

183 straipsnis. Bausmių vykdymo institucijų, įstaigų ir pareigūnų veiksmų ir sprendimų apskundimas – „2. Arešto, terminuoto laisvės atėmimo ir laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmes vykdančių institucijų ir įstaigų vadovų veiksmai ir sprendimai per vieną mėnesį gali būti skundžiami Kalėjimų departamento direktoriui [...]“.

6. Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo (redakcija, galiojusi nuo 2022-07-01 iki 2022-01-28) (toliau vadinama ir – VAĮ):

10 straipsnis. Administracinių sprendimų priėmimas

„5. Administraciniame sprendime turi būti nurodyta:

[...] 7) administracinio sprendimo apskundimo tvarka, nurodant konkrečią skundą nagrinėjančią instituciją ar įstaigą, skundo padavimo terminą ir teisės aktą, reglamentuojantį apskundimo tvarką; [...]“.

Tyrimui reikšminga teismų praktika

7. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (toliau vadinama – LVAT) 2012 m. rugpjūčio 31 d. nutartyje administracinėje byloje Nr. AS520-592/2012; 2012 m. rugsėjo 21 d. nutartyje administracinėje byloje Nr. AS492-440/2012; 2013 m. rugsėjo 11 d. nutartyje administracinėje byloje Nr. AS858-753/2013; 2015 m. balandžio 1 d. nutartyje administracinėje byloje Nr. eAS-587-438/2015) nurodė:

„Viešojo administravimo įstatymo 8 straipsnio 2 dalyje nustatytas reikalavimas, jog individualiame administraciniame akte turi būti nurodyta akto apskundimo tvarka, nustato pareigą individualų administracinį aktą priimančiam viešojo administravimo subjektui sprendime nurodyti tokius duomenis, iš kurių be papildomų informacijos šaltinių (įstatymų, poįstatyminių teisės aktų) ir laiko sąnaudų pareiškėjui, nepriklausomai nuo jo išsilavinimo, amžiaus, būtų visiškai aišku, kokiai

institucijai (institucijos pavadinimas, adresas) ir per kokį terminą (nurodant ar terminas skaičiuojamas nuo sprendimo priėmimo, ar nuo individualaus akto gavimo dienos) gali būti paduotas skundas. Administracinio akto apskundimo tvarkos neišaiškinimas tinkamai nesiderina su geru viešuoju administravimu bei Konstitucijoje įtvirtintu principu, kad valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, gali suvaržyti asmens teisę kreiptis į išankstinio ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka instituciją ar teismą.“

Tyrimo išvados

8. Skunduose Pareiškėjas rašo, kad Vilniaus PN pareigūnai, pateikdami atsakymus į jo kreipimusis, netinkamai nurodė atsakymų apskundimo tvarką, tokiu būdu buvo suvaržyta jo teisė apskusti pareigūnų veiksmus.

9. Skundo tyrimo metu nustatyta, kad Pareiškėjas kreipėsi į Vilniaus PN administraciją su skundais ir prašymais: 2021-09-08 Nr. 29-3042, 2021-09-27 Nr. 29-3256, Nr. 3257, Nr. 29-3268, 2021-09-30 Nr. 29-3451, 2021-10-05 Nr. 29-3512, Nr. 29-3513, Nr. 29-3514, 2021-10-13 Nr. 5-125, 2021-10-25 Nr. 29-3502, Nr. 29-3504, Nr. 29-3505, Nr. 29-3508, Nr. 29-3509, Nr. 29-3511, Nr. 29-3512, Nr. 29-3513, Nr. 29-3690, Nr. 29-3978, 2022-01-31 Nr. 29-392, 2022-02-04 Nr. 29-460, Nr. 29-469, 2022-03-24 Nr. 29-1012, 2022-03-30 Nr. 29-1060, Nr. 29-1083, Nr. 29-1090, Nr. 1091, Nr. 29-1092, Nr. 29-1093, Nr. 29-1094, Nr. 29-1095, Nr. 29-1096, Nr. 29-1097, Nr. 29-1098, Nr. 29-1099, 2022-03-31 Nr. 29-1125, Nr. 29-1126, 2022-04-01 Nr. 29-1135, Nr. 29-1136, Nr. 29-1137, Nr. 29-1138, Nr. 29-1141, 2022-04-04 Nr. 29-1180, Nr. 29-1183, 2022-04-05 Nr. 29-1194, Nr. 29-1195, Nr. 29-1207, Nr. 29-1208, Nr. 29-1209, 2022-04-07 Nr. 29-1225, Nr. 29-1226, Nr. 29-1227, Nr. 29-1229, Nr. 29-1238, Nr. 29-1252, Nr. 29-1253, Nr. 29-1255, Nr. 29-1300, 2022-04-07 Nr. 29-1224, Nr. 29-1225, Nr. 29-1229, Nr. 29-1252, Nr. 29-1255, 2022-04-11 Nr. 29-1279, Nr. 29-1280, Nr. 29-1281, Nr. 29-1282, Nr. 29-1283, Nr. 29-1295, 2022-04-13 Nr. 29-1350, Nr. 29-1351, Nr. 29-1352, 2022-04-14 Nr. 29-1380, 2022-04-15 Nr. 29-1381, 2022-04-20 Nr. 29-1411, Nr. 29-1413, 2022-04-25 Nr. 29-1490, Nr. 29-1493, Nr. 29-1497, Nr. 29-1498, 2022-05-03 Nr. 29-1577, Nr. 29-1578, Nr. 29-1580, Nr. 29-1581, Nr. 29-1586, Nr. 29-1587, Nr. 29-1592, 2022-05-04 Nr. 29-1618, 2022-05-05 Nr. 29-1649, Nr. 29-1650, 2022-05-09 Nr. 29-1694.

Vilniaus PN administracija į nurodytus Pareiškėjo skundus ir prašymus pateikė atsakymus, kuriuose Pareiškėjui pateikta informacija dėl skundų nagrinėjimo bei nurodyta raštų apskundimo tvarka – „Vilniaus PN administracijos atsakymas per vieną mėnesį gali būti skundžiamas Kalėjimų departamentui prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriui Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso 183 str. nustatyta tvarka“. Tokia pati apskundimo tvarka nurodyta ir 2021-07-28 Vilniaus PN direktorius nutarime Nr. 28-184 „Dėl nuteistojo nubaudimo“, bei 2021-09-03 įsakyme Nr. 7-327 „Dėl nuteistojo perkėlimo į drausmės grupę“ .

10. BVK 183 straipsnyje numatyta, kad pataisos įstaigų vadovų veiksmai ir sprendimai per vieną mėnesį gali būti skundžiami Kalėjimų departamento direktoriui.

Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas nuosekliai laikosi praktikos, jog VAĮ nustatytas reikalavimas, kad individualiame administraciniame akte turi būti nurodyta akto apskundimo tvarka, nustato pareigą individualų administracinį aktą priimančiam viešojo administravimo subjektui sprendime nurodyti tokius duomenis, iš kurių be papildomų informacijos šaltinių (įstatymų, poįstatyminių teisės aktų) ir laiko sąnaudų pareiškėjui, nepriklausomai nuo jo išsilavinimo, amžiaus, būtų visiškai aišku, kokiai institucijai (institucijos pavadinimas, adresas) ir per kokį terminą (nurodant, ar terminas skaičiuojamas nuo sprendimo priėmimo ar nuo individualaus akto gavimo dienos) gali būti paduotas skundas (7 šios pažymos punktas).

Administracinio akto apskundimo tvarkos neišaiškinimas tinkamai nesiderina su geru viešuoju administravimu bei Konstitucijoje įtvirtintu principu, kad valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, gali suvaržyti asmens teisę kreiptis į išankstinio ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka

instituciją ar teismą. Apskundimo tvarkos individualiame administraciniame akte nenurodymas (neišaiškinimas) gali būti laikomas priežastimi, objektyviai sukliudžiusiai pareiškėjui laiku kreiptis į teismą.

11. Iš Skunduose nagrinėjimui pateiktos informacijos nustatyta, kad Vilniaus PN pateiktuose atsakymuose nėra nurodyta tiksli informacija apie instituciją, kuriai gali būti pateikiamas skundas, todėl Pareiškėjui iš gautų atsakymų buvo neaišku, kokių adresu jis turėtų kreiptis, norėdamas apskusti Vilniaus PN administracinius sprendimus.

Seimo kontrolierė atkreipia dėmesį, kad VAĮ reikalavimas išaiškinti individualaus administracinio akto apskundimo tvarką yra susijęs su akto priimančio subjekto pareiga nurodyti sprendime tokią informaciją, iš kurios be papildomų informacijos šaltinių (įstatymų, poįstatyminių teisės aktų) ir laiko sąnaudų asmeniui, nepriklausomai nuo jo išsilavinimo, amžiaus, būtų aišku, kokios institucijai ir per kokį terminą gali būti paduotas skundas.

12. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad Skundai dėl Vilniaus PN pareigūnų veiksmų (neveikimo), Pareiškėjui pateiktuose atsakymuose galimai netinkamai nurodžius rašto apskundimo tvarką, kiek tai susiję su VAĮ nustatyto teisinio reglamentavimo pažeidimu, yra pagrįsti.

Vilniaus PN direktoriui rekomenduotina imtis priemonių, kad ateityje pareiškėjams pateikiamuose atsakymuose, informuojant apie atsakymų apskundimo tvarką, būtų nurodyti tokie duomenys, iš kurių be papildomų informacijos šaltinių (įstatymų, poįstatyminių teisės aktų) ir laiko sąnaudų pareiškėjui, nepriklausomai nuo jo išsilavinimo, amžiaus, būtų visiškai aišku, kokios institucijai (institucijos pavadinimas, adresas) ir per kokį terminą (nurodant, ar terminas skaičiuojamas nuo sprendimo priėmimo ar nuo individualaus akto gavimo dienos) gali būti paduotas skundas.

13. Iš Seimo kontrolierei pateiktos informacijos nustatyta, jog Pareiškėjas nei žodžiu, nei raštu nesikreipė į Vilniaus PN darbuotojus dėl KD adreso susižinojimo. Taip pat nustatyta, kad Pareiškėjas turėjo galimybę naudotis riboto interneto prieiga, kur nuteistieji ir suimtieji turi galimybę lankytis valstybės institucijų internetinėse svetainėse, tarp jų ir KD internetinėje svetainėje.

Skunduose Seimo kontrolierei Pareiškėjas nepateikė duomenų, kad būtų ėmęsis kokių nors veiksmų, siekdamas susižinoti KD adresą, o Vilniaus PN pareigūnai tokios informacijos nebūtų suteikę.

Seimo kontrolierės vertinimu, aplinkybė, jog Vilniaus PN atsakymuose (sprendimuose) nėra nurodytas KD, kuriam gali būti paduotas skundas, adresas, konkrečiu atveju nesudaro pagrindo teigti, kad Pareiškėjui buvo apribota galimybė apskusti Vilniaus PN atsakymus (sprendimus), juolab kad nuteistųjų skundai, taip pat ir kiti kreipimaisi, adresuoti kitoms institucijoms, siunčiami per pataisos įstaigos administraciją, kuriai Kalėjimų departamento adresas yra neabejotinai žinomas.

Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad Pareiškėjo teisė apskusti pareigūnų veiksmus KD suvaržyta nebuvo.

SEIMO KONTROLIERIAUS SPRENDIMAS

14. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius nusprendžia X Skundus dėl Vilniaus pataisos namų pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai netinkamai nurodžius rašto apskundimo tvarką, **pripažinti pagrįstais**.

SEIMO KONTROLIERIAUS REKOMENDACIJA

15. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 17 punktais, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius Vilniaus pataisos namų direktoriui rekomenduoja: imtis priemonių, kad ateityje pareiškėjams pateikiamuose atsakymuose, informuojant apie jų apskundimo tvarką, būtų nurodyti tokie duomenys, iš kurių be papildomų informacijos šaltinių (įstatymų, poįstatyminių teisės aktų) ir laiko sąnaudų pareiškėjui, nepriklausomai nuo jo išsilavinimo, amžiaus, būtų visiškai aišku, kokiai institucijai (institucijos pavadinimas, adresas) ir per kokį terminą (nurodant, ar terminas skaičiuojamas nuo sprendimo priėmimo ar nuo individualaus akto gavimo dienos) gali būti paduotas skundas.

Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad informacija apie siūlymų (rekomendacijų) išnagrinėjimą Seimo kontrolieriui turi būti pateikiama nedelsiant priėmus sprendimus dėl priemonių, kurių bus imamasi, atsižvelgiant į Seimo kontrolieriaus siūlymą (rekomendaciją), **bet ne vėliau kaip per 30 dienų nuo siūlymo (rekomendacijos) gavimo dienos.**

Seimo kontrolierę Eriką Leonaitę pavaduojanti
Seimo kontrolierė

Milda Vainiutė